

Friedmann Ferenc És Ferencné

Ezek a szüleim, Friedmann Ferenc és Pollák Aranka. A kép 1938-ben készült Egerben, a házunk udvarán.

Amikor összeházasodtak, akkor apuka meg anyuka Egerben egy bérelt lakásban lakott a Dobó utcában. Volt a Rosenberg, a posztós, attól bérelték a házat. Nem volt nagy a lakás. Két szobánk volt. Az egyik szoba volt a szülőké, a másik a gyerekeké. A szobában kiskályha; fapadló volt, sikálni kellett, emlékszem. Egerben volt villany már. De mikor nálunk a vízvezetékét bevezették, akkor az már jócskán az 1930-as évek második felében volt. Előtte volt egy-két hely, ahol artézi kutak voltak, s oda kellett járni vödörrel ivóvízért. Az udvaron mindenkinek volt egy hordóban esővize. Az nyáron is volt, gyűjtve volt az esőcsatornából.

Apuka szabómester volt, úri szabó méghozzá. Szemben lakott egy másik szabó, az parasztszabó volt, úgy hívták. Az úri szabó rendes öltönyöket varr. Ő nagyon precíz, pontos szabómester volt, gyönyörű szépen kimunkálta azt, amit csinált. Ugyanabban a házban volt a műhelye apukának, mint ahol laktunk. Három alkalmazottal dolgozott, két inassal, egy segéddel. A segéd az már felszabadult. A segédek nem zsidók voltak, és az inasok sem. Az inasok falusi parasztgyerekek voltak; két-három évig voltak ott, annak megvolt a szabálya. Apuka megtanította őket varrni, és aztán levizsgáztatta őket. Az inasok ott aludtak a konyhában. Estére behozták az ágyukat, a földre letették, kész. Az inas reggel korán befűtötte a munkahelyet, a vasalónak a tűzhelyet, berakta a nehéz dögöket.

Apuka nagyon szépen megélt. Nemcsak zsidók jöttek hozzá, hanem azok, akik meg tudták fizetni őt. Drága szabó volt. Volt egy ékszerész, nem volt pénze -- annak is sok gyereke volt viszonylag, és az is zsidó volt --, és az azt mondta, hogy nem tudok fizetni, adok minden gyereknek inkább egy ékszert. És így mindnyájan, a lányok kaptunk egy-egy gyűrűt, énnekem a végén már majdnem nem jutott, mert én voltam a negyedik. Ahhoz képest, hogy apuka szegény ember volt, nagyon-nagyon vigyázott arra, hogy senkit be nem csapott. Abban az időben divat volt, hogy a pesti

kereskedők leadtak szöveteket bizományba a szabóknak. Ő azt eladta, keresett rajta vagy nem keresett, de be nem csapta se a kereskedőt, se a kuncsaftot. És ha fölvelt valamit, ő azt elszámolta fillérig. Szóval nagyon becsületes volt, világéletében senkin nem akart meggazdagodni. Apukának a barátai között se [volt nagyon zsidó], mert zömmel szabók voltak. Volt, akinek volt kis földje, meg volt egy kis szőlője, aztán vasárnap mindig elmentek egy kicsit piálni. Apuka is ment velük.

Anyuka háztartásbeli volt, mint ahogy mindenki akkoriban, akinek sok gyereke volt. Ez [négy gyerek] már sok gyereknek számított. Volt cseléd. Mindenütt volt vidéki magyar lány, nálunk is volt. Ez akkor divat volt, ezt be kellett tartani, ez szabály volt. Vidékről jöttek a cselédek. Voltak, akik ajánlották, szóval, akik kifejezetten ezzel foglalkoztak [a cselédközvetítők], de általában nem így ment, hanem ismerősökön keresztül. A cselédek nem változtak gyakran, volt, aki több éven keresztül volt nálunk. De főleg az inasokra emlékszem, mert azok sokat segítettek. Ha anyuka nagyon el volt úszva valamivel, akkor segítettek. A vásárlásban vagy cipekedésben vagy valami. Mindent, amit anyuka csinált, csinálta a cseléd is. Anyuka járt bevásárolni, de a cseléd ment vele, és segített cipelni. Anyuka főzött, a cseléd nem főzött, de segített. Megpucolta a zöldséget, a mosogatást is engedte anyuka. A takarítást is a cseléd csinálta. Naponta, úgy, ahogy kellett. Hely nem volt persze a lakásban, volt egy fészerszerűség, ahol a leány lakott.